

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

2.ÜNİTE: MİLLİ UYANIŞ:BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR- 4

2.ÜNİTE:

MİLLİ UYANIŞ:BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

Büyük Millet Meclisi'nin Açılması 23 Nisan 1920

Yurt genelinde seçimler yapılmış **Mebusan Meclisi** İstanbul'da açılmıştı. Mebusan Meclisi'nde **Misak-ı Milli** kararları alındı. Bu kararlar İtilaf Devletlerini rahatsız etmişti. Bunun üzerine meclisi dağıtıp **İstanbul'u resmen işgal** etmişlerdi.

Bu gelişmeler üzerine millî egemenliğe dayalı bir devlet kurmayı amaçlayan Mustafa Kemal, Anadolu'da millî bir meclis kurmak için çalışmalarına başladı. Bu amaçla 19 Mart 1920'de yayımladığı bir genelge ile bütün yurttaki seçimlerin yapılmasını istedi. Aynı genelgede Mebusan Meclisi için seçilmiş olan ve İstanbul'daki tutuklamalardan kurtulan milletvekillerinin de Ankara'ya gelerek meclise katılabileceklerini bildirdi. Seçimlerin tamamlanması üzerine seçilen milletvekilleri ve İstanbul'dan gelen milletvekillerinin katılımıyla **23 Nisan 1920 tarihinde Ankara'da Büyük Millet Meclisi açıldı.**

1.TBMM BİNASI

Olağanüstü yetkilere sahip olarak açılan Büyük Millet Meclisinin adının başına **"Türkiye"** sözcüğünün getirilmesi, meclisin açılışından "9,5" ay sonra, 8 Şubat 1921'de yapılan Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile olmuştur.

Yapılan seçimlerde Mustafa Kemal **Ankara milletvekili** seçilmiştir. İlk gün toplantısına en yaşlı üye sıfatıyla, **Sinop Milletvekili Şerif Bey** başkanlık yaptı. 24 Nisan 1920 tarihinde Mustafa Kemal **meclis başkanlığına** seçildi ve aynı gün mecliste kabul edilen önergesiyle meclisin çalışma prensipleri oluşturuldu.

Meclis Açılırken 23 Nisan 1920

24 Nisan 1920 tarihinde Mustafa Kemal meclise bir önerge sundu. Bu önerge oy birliğiyle kabul edildi. **Bu önergede yer alan bazı konular şöyledir:**

- Hükümet kurmak zorunludur.
- TBMM'nin üzerinde hiçbir güç yoktur.

Osmanlı hükümeti ve saltanat yok sayılmıştır. Türk halkının tek temsilcisi TBMM olarak belirtilmiştir. Ulusal egemenliğin halka ait olduğu vurgulanmıştır.

- Geçici olarak bir hükümet başkanı tanımak ya da bir padişah vekili ortaya koymak uygun değildir.

Bu madde ile TBMM'nin geçici olmayacağı vurgulanmıştır.

- Meclis Yasama ve Yürütme yetkilerini kendinde toplamıştır.

Güçler Birliği ilkesi benimsenmiştir. Hızlı kararlar alıp uygulanmak için.

- Padişah ve Halife baskı ve zordan kurtulduğu zaman Meclisin düzenleyeceği yasal ilkeler içinde durumunu alır.

Ulusal egemenliğe ters olmasına rağmen bu kararın alınmasının nedeni ise öncelikli amacın bağımsızlık olmasıdır. Halkın bazı kesimlerinin tepkisinin olmasından çekinilmiştir. Henüz ortam müsait değildir.

- Hükümet işleri, Meclis içerisinde seçilecek bir heyet tarafından yürütülecektir. Meclis Başkanı bu heyetin de başkanıdır.

Meclis Hükümeti sistemi benimsenmiştir.

1. TBMM'nin Özellikleri

- **Kurucu bir meclistir.** Yeni bir devlet kurması anayasa hazırlaması bu meclisin kurucu bir meclis olduğunu gösterir.
- **Olağanüstü yetkilere sahiptir.** Yasama, yürütme ve yargı yetkilerini elinde bulundurması olağanüstü yetkilere sahip olduğunu gösterir. (Güçler Birliği)
- **Demokratik bir meclistir.** Üyelerinin hepsi seçimle gelmiştir.
- **Milliyetçi bir meclistir.** Azınlıklar yoktur bu mecliste.
- **İnkılapçı bir meclis değildir.** Yenilik yapmaktan çok bağımsızlığı sağlamayı hedeflemiştir. Yaptığı tek inkılap Saltanatın kaldırılmasıdır.
- Meclis hükümeti sistemini benimsemiştir.
- Siyasi partiler bulunmamaktadır. Gruplar vardır.

Olağanüstü yetkilere sahip olan Büyük Millet Meclisinin açılmasıyla **Temsil Heyeti'nin görevi sona erdi.** Türk milletinin tarihinde yeni bir dönem başladı. Millî egemenliğe dayalı bir devletin temelleri atıldı. Meclisin **öncelikli amacı Misakımillî'yi gerçekleştirmek ve millî bağımsızlığı sağlamaktır.**

1. TBMM'nin yaptığı bazı uygulamalar

- İstanbul Hükümetinin işlerini yok saydı.
- İstiklal Mahkemelerini kurdu.
- Hıyanet-i Vataniye kanununu çıkardı. (TBMM'ye karşı çıkan isyanlar için)
- Firariler Kanununu çıkardı. (Asker kaçakları için)

TBMM'ye Karşı Çıkan Ayaklanmalar

TBMM açılmasıyla beraber dış düşmanların yanı sıra iç düşmanlarla da mücadele etmek durumunda kalmıştı. Bu iç ayaklanmalar İngilizlerin desteğiyle Anadolu'da etkili olmuştur. Ajanlar ve düşman uçaklarıyla halk üzerine atılan uydurma fetvalarla halkın Ankara Hükümetine karşı cephe alması sağlanmıştır. Bunların sonucunda 1920 yılının İlk yarısında cephe gerisinde büyük hareketlenmeler meydana gelmiş, kardeş kavgası başlamıştır.

Ayaklanmaların Nedenleri

- Azınlıkların bağımsız devlet kurmak istemeleri.
- İtilaf Devletlerinin kışkırtmaları.
- Düzenli orduya geçmek istemeyen bazı Kuvay-i Milliyeçilerin çalışmaları.
- Şeyhülislamın, millî mücadelenin lider kadrosu aleyhinde fetva yayımlaması.
- İstanbul Hükümetinin saltanat ve hilafetin otoritesini devam ettirme düşüncesi.
- Bazı Kuvayı Milliye birliklerinin disiplinsiz hareketleri etkili olmuştur.
- İngiltere'nin boğazlara hakim olma düşüncesi.
- Bazı kişilerin manda ve himaye fikrini savunması.

Doğrudan İstanbul Hükümeti Tarafından Çıkarılan İsyanlar	İstanbul Hükümeti ve İtilaf Devletlerinin Kışkırtması İle Çıkan İsyanlar	Eski Kuvay-İ Milliyecilerin Çıkardığı İsyanlar	Azınlıkların Çıkardığı isyanlar
<p>1.Ahmet Anzavur Ayaklanması: İngilizler tarafından desteklenmiştir. İngilizlerin amacı boğazları elde tutmaktır. Çerkez Ethem tarafından bastırılmıştır.</p> <p>2.Kuvayı İnzibatiye İsyanı: İzmit ve çevresinde çıkarılmıştır. Amaç milli kuvvetleri yok etmektir. Ali Fuat ve Çerkez Ethem tarafından bastırılmıştır.</p>	<p>1.Delibaş Mehmet İsyanı: Konya'da çıkmıştır. Refet Bey tarafından bastırılmıştır.</p> <p>2.Bolu, Düzce, Hendek, Adapazarı İsyanları: İngilizler tarafından destekledi. Amaç boğazları elde tutmaktır. Ali Fuat ve Refet Bey isyanları bastırdı.</p> <p>4.Çapanoğlu İsyanı: Yozgat'ta çıkmıştır.</p> <p>5.Milli Aşireti İsyanı: Urfa'da çıktı.</p> <p>6.Çopur Musa İsyanı: Afyon'da çıkmıştır.</p> <p>7.Koçgiri İsyanı: Sivas'ta çıkmıştır.</p> <p>8.Cemil Çeto İsyanı: Batman ve çevresinde çıktı.</p>	<p>1.Çerkez Ethem İsyanı: Önceden milli kuvvetler yanlısı olup sonradan isyan etmiştir. Kütahya ve çevresinde çıkmıştır. 1.İnönü zaferinden sonra bastırıldı.</p> <p>2.Demirci Mehmet Efe İsyanı: Isparta ve civarında çıkmıştır.</p> <p>3.Yörük Ali Efe İsyanı:</p>	<p>1.Ermeni İsyanları</p> <p>2.Rum İsyanları</p> <p>Batı'da Rumlar, Karadeniz, Doğu Anadolu ve güney bölgelerimizde Ermeniler tarafından isyanlar çıkarıldı. İtilaf Devletleri tarafından desteklendiler.</p>

İsyanlara Karşı Alınan Önlemler

- İstanbul Hükümeti ile resmi ilişkiler kesildi.
- İstanbul Hükümeti'nin yayımladığı fetvaya karşı Ankara Müftüsü Rıfat Börekçi ve 150 müftünün imzasıyla Millî Mücadele'yi destekleyen fetva yayımlandı.
- 29 Nisan 1920'de meclis tarafından ayaklananlarla mücadele etmek ve askerden kaçışları önlemek amacıyla **Hiyanet-i Vataniye Kanunu** çıkarıldı.
- Suçluların yargılanması amacıyla **İstiklal Mahkemeleri** kuruldu.
- Düzenli ordunun kurulması hızlandı.

İsyanların Sonuçları

- Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasının gecikmesine neden oldu.
- Düşman kuvvetlerinin ilerleyişi hızlandı.
- İsyanların bastırılması ile TBMM'nin gücü arttı.
- Milli kaynakların boşa harcanmasına neden oldu.

Sevr Barış Antlaşması 10 Ağustos 1920

1. Dünya Savaşı'nın galipleri 18 Ocak 1919'da Paris'te toplanarak savaş sonrası barışı görüşmeye başlamışlardı. Yenilen devletlerle tek tek anlaşmalar yapıyorlardı. Osmanlı Devleti hariç diğer yenilen devletlerle barış yapılmıştı. Osmanlı Devleti ile imzalanacak antlaşma şartlarında görüş birliğine varamadılar ve bu şartların daha sonra görüşülmesine karar verdiler.

Anadolu'da Türk halkının işgal güçlerine karşı direnişi ve İtilaf Devletleri arasındaki görüş ayrılıkları Osmanlı'yla imzalanacak barışı geciktirmişti.

İtilaf Devletleri İtalya'nın **San Remo kasabasında** bir konferans düzenlediler. Bu konferansta Osmanlı topraklarının paylaşımı konusunda uzlaşmaya varan ve Sevr'in şartlarını hazırlayan İtilaf Devletleri, bu taslağı Paris'te bulunan **Tevfik Paşa** başkanlığındaki Osmanlı heyetine sundular. Tevfik Paşa, antlaşma şartlarının çok ağır olduğunu söyledi ve kabul etmedi. İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'nin bu antlaşmayı kabul etmesi için Nazilli, Balıkesir, Bursa, İzmit, Uşak, Alaşehir ve Edirne'yi işgal etti. İngilizler, Mudanya ve Bandırma'ya asker çıkardı.

Bu baskılar karşısında Sevr Antlaşmasını imzalamak için **Saltanat Şurası** (Hadi Paşa, Rıza Tevfik, Reşad Halis) toplandı ve antlaşma kabul edildi. (10 Ağustos 1920)

Sevr Antlaşması İmzalanırken 10 Ağustos 1920

Şartları çok ağır olan Sevr Antlaşması 433 maddeden oluşmaktaydı.

Sevr Antlaşmasının Maddeleri

- Doğu Trakya ve Batı Anadolu, Yunanlara verilecekti.
- Anadolu'nun doğusunda bir Ermenistan ve Kürdistan kurulacaktı.
- Mardin, Urfa, Antep ve Suriye Fransızlara bırakılacak; Adana'dan Kayseri ve Sivas'a kadar olan bölge Fransız nüfuzunda olacaktı.
- Güneybatı Anadolu, Rodos ve On İki Ada İtalya'ya bırakılacak.
- İstanbul, Osmanlı Devleti'nin başkenti olarak kalacak fakat azınlıkların hakları gözetilmezse şehir Türklerin elinden alınacak.

- Azınlıkların hakları genişletilecek.
- Boğazlar; içinde Türklerin bulunmadığı uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecek, savaş zamanı dahi bütün gemilere açık olacak. Bu komisyonun ayrı bütçesi ve bayrağı olacak.
- Zorunlu askerlik kaldırılacak, asker sayısı sınırlandırılacak ve ordunun ağır silahı olmayacak.
- Osmanlı Devleti savaş tazminatı ödeyecek.
- Kapitulasyonlardan bütün devletler faydalanacak.
- Osmanlı Devleti'nin maliyesi İtilaf Devletlerinin denetiminde olacak.

Sevr Antlaşması'nın yürürlüğe girebilmesi için meclis onayından geçmesi gerekiyordu. Fakat Mebusan Meclisi dağıtılmış olduğu için bu mümkün olmamıştı. Doğal olarak bu antlaşma, yasal dayanaktan yoksundu ve millî iradeye aykırıydı. Antlaşma BMM tarafından reddedildi. Antlaşmayı imzalayanlar ve onaylayanlar vatan haini ilan edildi. Türk milleti, vatanını parçalayan ve kendisine yaşama hakkı tanımayan Sevr Antlaşması'nın uygulanmasına izin vermedi. Bağımsızlığı için canla başla mücadele ederek Millî Mücadele'yi zaferle sonuçlandırdı ve Lozan Barış Antlaşması ile de bağımsızlığını taçlandırdı.

Mustafa Kemal **“Siyasi, adli, ekonomik ve mali bağımsızlığımızı yok etmeye ve sonuç olarak yaşama hakkımızı inkâra ve ortadan kaldırmaya yönelik olan Sevr Antlaşması bizce mevcut değildir.”** sözleriyle bu antlaşmanın kabul edilemez bir antlaşma olduğunu belirtmiştir.

Sevr Antlaşması Meclis tarafından onaylanmadığı için **geçersiz** bir antlaşmadır. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin imzaladığı son antlaşmadır. Sevr Antlaşmasının yerine Lozan Antlaşması imzalanmıştır.

